

Аўтарка найчасцей выступае з сацыяльнымі тэмамі, якія добра ўмею падаць праз мастацкі твор. Гісторыя Светлячка не можа не закрануць душу.

Сёння начное дзяжурства належыць мне. Будзе жоўты, як старая папера, круг ад настольнай лямпы, будзе вечная кніга з дробным шрыфтам, апошнюю старонку якой перагарну тады, калі абрынецца на свет другі патоп, будзе пранізіліва-гучнае ціканне гадзінніка — пульс часу. Будзе ноч...

А пакуль што хуткім крокам іду па горадзе. Парк сцэле пад ногі мокрае кляновае лісце колеру золата. Шары ліхтароў, вымытыя да бляску, коцяцца ўздоўж алеі, не адстаючы ні на крок. І я бягу — не магу ўтрымацца. На скрыжаванні жоўтае святло дае перавесці дыханне, але гэта некалькі секунд. Плынь падхоплівае мяне і нясе далей. Мільгаюць вітрыны, газетныя шапікі з ручайкамі цікавых да таго, што робіцца ў свеце, лавачкі і аранжавыя камізэлькі адказных за чысціню горада... Звычайна плынь пакідала мяне якраз ля неабходных дзвярэй, але гэтым вечарам я сама выпала з яе. Выпала, бо ўбачыла жанчыну з пустымі вачыма (у ТАКІХ вочы заўсёды пустыя).

Яна сядзела на прыступках ля дзвярэй жаночай кансультацыі, белая, як крэйд. Глядзела цераз рэчы і людзей, не плакала і, здавалася, не дыхала. Яна прамерзла

Настасся НАРЭЙКА

СВЕТЛЯЧОК

да касцей, запэцкала брудам паліто колеру кавы з малаком. Я пайшла далей, бо ведала, што, калі загавару з незнаёмкай, пачну яе шкадаваць. Гэта нельга...

Я спынілася перад старым двухпавярховым домам з забітымі крыж-накрыж вокнамі і гучна ўцягнула паветра, горкае, што палын. «Толькі азірніся!» — прыгразіла сабе і рванула з усяе сілы перакошаная дзверы з аблупленай фарбай.

Гэты стары будынак быў месцам маёй працы. Ніхто ў горадзе нават не здагадаваўся, што ў ім жывуць дзеці. Тыя дзеці, што маглі б хадзіць па зямлі, гаварыць прыгожай мовай, спяваць чужоўныя песні, смяцца, плакаць, радавацца і сумаваць. Яны маглі б жыць, калі б у будынку побач, у той самай жаночай кансультацыі, іх не пазбавілі такой магчымасці.

Я зачыніла за сабою дзверы і прыціснулася да іх ілбом. Я баялася павярнуцца і ўбачыць немінучае. Я ведала, што за спінай маёй, за сталом, які на сённяшнюю ноч стане маім прыстанкам, сядзіць дзіця — хлопчык ці дзяўчынка (хутчэй за ўсё, дзяўчынка), — чыя маці (хоць якая яна маці?) брыдзе зараз па вуліцах начнога горада ў паліто колеру кавы з малаком і ведае, што ўсё для яе скончана.

— Скажыце...

Я здрыганулася, пачуўшы тоненькі, бы званочак, голас.

— Вы — мая мама?

Я павярнулася павольна-павольна ў спадзяванні, што мне проста падалося. Але за сталом у белым (яны заўсёды ходзяць у белым, нашы дзеці) сядзела дзяўчынка з залатымі, як лісты ў парку, валасамі. Яна глядзела на мяне, і вочы яе былі не пустыя. Нечалавечыя вочы, бо і сама яна была не чалавекам, а анёлам (мы не разумеем, чаму ў нашых дзяцей не растуць крылы...).

Дзяўчынка паўтарыла сваё пытанне яшчэ раз. Я падышла, узяла яе на рукі, села. Яна зручна ўладкавалася на маіх каленях, абняла рукамі за шыю, змагнуўшы з каўняра паліто кропелькі дажджу. Я ведала, што цяпер, у першае ж ім-

гненне, павінна расказаць ёй праўду. Некалі даўно мы з калегамі спрачаліся, ці варта гаварыць нашым дзецям пра тое, хто яны. Спяраша я была супраць, але потым зразумела: для таго каб выконваць работу, ім патрэбна ведаць.

— Як цябе завуць? — спытала я, каб хоць на некалькі імгненняў адцягнуць момант праўды.

— Светлячок, — сказала дзяўчынка.

— Я не твая мама, Светлячок.

Тысячу разоў бачыла, як гаснуць дзіцячыя вочы пасля гэтых слоў.

— Тады хто?

— Ведаеш, твая мама аднойчы моцна закахалася і аслепла ад сваіх пачуццяў. Яна не заўважала нічога навокал, жыла толькі імі. Пра жонку і дзяцей свайго каханага яна даведалася толькі тады, калі расказала яму пра цябе, пра тое, што ты будзеш.

— А тата?

— Людзі часта робяць памылкі, Светлячок. Таму ён папрасіў тваю маму ніколі больш яго не турбаваць і знік. А яна была слабая і ганарлівая адначасова, баялася скосых позіркаў і таго, што скажуць пра яе ў маленькім горадзе.

— Мама вырашыла, што я ёй не патрэбная?

— Так, — нельга было хлусіць нашым дзецям. — Яна пайшла туды, дзе людзі ў белых халатах дапамагаюць пазбавіцца... развітацца... вызваліцца...

Я не магла падабраць слова.

— Я зразумела, — апусціла галаву дзяўчынка, а потым зноў паглядзела мне проста ў вочы. — Гэта справядліва?

— Несправядліва, — не задумваючыся, сказала я. — Ты, напэўна, стамілася, Светлячок? Пойдзем, я пакажу табе твой ложак.

Мы ціха падымаліся па лесвіцы, каб не патрывожыць сваімі крокамі іншых дзяцей.

Я правяла яе паміж двума радамі ложкаў і паказала вольнае месца. Яна наблізілася, правяла маленькай рукой па мяккай тканіне белай начной сарочкі, раскладзенай паверх коўдры.

— Табе дапамагчы?

Яна кінула і павярнулася спінай, каб я магла расшпіліць гузікі. Я вызваліла адзін, другі, трэці... І толькі на чацвёртым плечы Светлячка дробна задрыжалі. Імгненна павярнуўшы дзяўчынку да сябе, я моцна абняла яе, нібы хацела выціснуць увесь боль з гэтага маленькага чалавека.

— Скажыце, ва ўсіх гэтых дзяцей таксама не будзе жыцця?

— Жыццё будзе. Толькі іншае. Ты ўсё зразумееш потым.

— Чаму мамы кінулі іх? Таму што былі такія слабыя, як мая?

— Сітуацыі розныя, Светлячок. Вось бачыш, злева ад цябе спіць дзяўчынка. Яе завуць Сонейка. Светлае імя, праўда? Мама гэтай дзяўчынкі зацяжарала і нечакана засталася без мужа. Ён загінуў, у яе на руках ужо былі пяцёра сыноў, над га-

лавой — дах здымнай кватэры... Выбару, здавалася, не існавала. Мама Сонейка зрабіла тое самае, што і твая.

— А гэты хлопчык на ложку справа? — спытала дзяўчынка.

— Ліхтарык. Яго мама яшчэ дзяўчынкай звязалася з дрэннай кампаніяй і аднойчы раніцай пасля вясёлай ночы з водарам гарэлкі прачнулася побач з незнаёмцам. Гэта быў канец. У школе, дома — паўсюль хутка стала вядома. Асабліва злаваўся строгі бацька, паабяцаўшы ніколі не дараваць. Простае выйсце падказала старэйшая сястра, за руку адвяла куды трэба. Ліхтарык так і не нарадзіўся, а дзяўчынка, яго маці, потым памерла. Ёй было 15...

Светлячок маўчала, толькі рэдкія ўсхліпы ўваходзілі ў маё плячо, як нажы.

— Скажыце, я... Мы калі-небудзь убачым сваіх мам?

— Убачыце, — сказала я. — Ты пра ўсё даведася заўтра.

Я пасадзіла яе на ложка, дапамагла зняць сукенку і апрануць сарочку, потым накрыла коўдрай і пацалавала ў лоб.

— Дабранач.

Я бегла па калідоры. Лесвіца... Нарэшце! Цяпер можна плакаць уголас. Я села за свой стол. Той самы. І старонка разгорнутай кнігі хутка размокла ад слёз, як караблік з газетнай паперы, што пацярпеў крушэнне ў вірлівым ручаі.

Ведаецца, часам я праклінала сваю работу, часам мне здавалася, што я змагу без яе жыць. Дарма.

Усю ноч я сядзела без руху, а потым незаўважна заснула цяжкім, як вечнасць, сном. Сонца з'явілася раптоўна... Яно

прайшло праз забітыя дошкамі вокны і заліло пакой цёплым грэцкім мёдам. Наш дом ажываў. Дом маленькіх анёлаў...

Тупаценне босых ножаў прымусіла мяне схамянуцца. Я паднялася з крэсла і замерла ў чаканні: вось зараз па лесвіцы скоцяцца мне насустрач нашы дзяўчынкі і хлопчыкі з незвычайнымі імёнамі... Аднак тупаценне раптам сціхла. Я спярша спужалася, а потым успомніла пра Светлячка. Відаць, дзеці заўважылі, што ў іх пакоі з'явілася новенькая, і зараз распытваюць яе.

Я паглядзелася ў люстэрка на сцяне. Валасы былі збытыя, а вочы — сухія і горкія. Я пайшла наверх. Дзеці сапраўды абступілі Светлячка.

— Добрай раніцы, — усміхнулася я.

З радаснымі воклічамі яны кінуліся да мяне, ледзь не збіўшы з ног.

— Вось гарэзы, зусім вы распусціліся! — пачуўся ад дзвярэй голас маёй калегі, той, што прыйшла на дзённую змену.

Калі дзеці кінуліся жадаць добрай раніцы маёй напарніцы, да мяне ціха падышла Светлячок.

— Вы абяцалі мне расказаць...

Я ўзяла яе за руку і павяла ў свой пакой. Сюды, на Канапу Сакрэтаў, прыводзіла кожнага. І кожнаму расказвала адно і тое ж.

— У цябе цяпер будзе праца, Светлячок.

— Праца? — яна перапытала без усялякай цікавасці.

— Так. Ведаеш, на свеце вельмі шмат жанчын, якія зараз знаходзяцца ў стане вагання, думаюць, робяць выбар, як некалі твая мама. Дык вось, нашы дзеці, і ты ў тым ліку, прыходзяць да гэтых жанчын у снах і расказваюць, угадваюць, спрабуюць засцерагчы ад памылкі, зберагаючы тым самым іншых хлопчыкаў і дзяўчынак.

— Гэта дапамагае?

— Дапамагае. Не заўсёды, зразумела, але ўсё ж.

Яе тварык засвяціўся ўсмешкай:

— Калі я магу пачаць?

Новая рубрыка часопіса «Малодосць» пад назвай «Адкоткі» — спроба альтэрнатывы ютубаўскім коцікам. Тут таксама яны, але жывёлы не смешаць, а нечаму вучаць.

Юльяна ПЯТРЭНКА

ВУЧУСЯ НЕ БЫЦЬ МАМАЙ

Марго пабывала ў руках ветэрынара — цяпер ёй ніколі не зведаць радасці і смутку мацярынства. Таму яна раўнадушна назірае праз аконную шыбу за тым, як суседская чорная котка перацягвае цераз плот свой непаслухмяны вывадак.

Кацяняты пішчаць і працівяцца, брыкаюцца і валтузяцца між сабой. Толькі мама перацягне за карак першага і возьмецца за другога, як першы зноў падлезе ў шчыліну пад плятам, апынецца ў нашым горадзе і пачне кусаць яе хвост ды цягаць за вушы братаў і сястрычак. Усе чацвёра аднолькава пушыстыя і рудыя — і мы з Марго дакладна ведаем, хто іх тата.

Вялізнаму персу з кірпатай мордачкай і закручанымі вусамі не пашанцавала: ці то згубіўся, ці то выкінулі. З шыкоўнага і велічнага караля ён паступова ператварыўся ў пірата і разбойніка: адно вока, разадраныя вушы, перабітая лапа і выцвілае, з каўтунамі поўсць. Але і ў такім выглядзе былы кароль застаецца манархам: за абурэннем патрабуе на чужых ганках падаткі — рыбу і сасіскі, з пагардай дражніць з платоў ніжэйшую расу сабак, не дае праходу цераз свае ўладанні ніводнаму кату-чужынцу і лёгка даганяе любую котку-фрэйліну, на якую толькі ўпадзе позірк.

Нават мая храбрая каралева і тая асцерагаецца перса. Марго абыходзіць аднавокага за дваццаць крокаў, пакуль той адпачывае ў цяньку пад кустом парэчак, варушыць рудым хвостом і назірае за парадкам. Да шматлікіх сваіх нашчадкаў вялікай справы яму няма. Ляжыць паважна, як леў.

Мой муж таксама Леў. Па гараскопе. І таксама любіць паважна паляжаць. Пад парэчкамі — менш, на канапе з пультам ці кніжкай — больш. З сынам асабліва не няньчыцца. Лічыць: усё, што мог, яму даў, у галаву ўклаў. Параду ці дапамогу сын атрымае, калі спатрэбіцца. Астатняму навучыцца сам, праз асабістыя шышкі, сінякі і граблі. Як усё. Інакш немагчыма.

А я? Я — лівіяца, ваўчыца і мядзведзіца! Рухаюся без шуму, бачу ў цемры, чую здалёк і не сплю начамі! Я — МАМА! Нават калі сабраць з ваколіц усіх клапатлівых котак і курыц-квахтук ды скласці іх на вагі, то і яны не пераважаць: сваё дзіцятка я перанясу цераз любы плот і ўсялякую лужыну. Расчашу, прыбярэ і распраўлю хвосцік. Зашпілю гузікі і завяжу шнуркі. Прынясу ежу, падаткны коўдру і правуркачу калыханку. Знайду найлепшых сяброў і настаўнікаў. Расчышчу дарогу, змяту перашкоды і парву ворагаў.

Але чаму, чаму сын не цэніць гэта? Чаму больш цягнецца да таты і бавіць з ім час? Няўжо сам хоча цераз плот лезці? Хоча ўпасці і выпакцаць лапы? Што скажаш, Марго? Ад каго ж маё дзіцятка ўзяло розум і здаровы сэнс?

Котка пазяхнула і скруцілася на падваконні: «Ад цябе. Бацькаў у бацькі застаўся...»